

UMCS

UNIVERSYTET MARI CURIE-SKŁODOWSKIEJ
W LUBLINIE

SCIENTIFIC
AND PEDAGOGIC
INTERNSHIP

INNOVATIVE METHODS
OF ORGANIZATION
OF THE EDUCATIONAL
PROCESS IN THE FIELD
OF PEDAGOGY
AND PSYCHOLOGY
IN UKRAINE
AND EU COUNTRIES

LUBLIN | THE REPUBLIC OF POLAND | OCTOBER 21 - NOVEMBER 29 | 2019

Scientific and pedagogic internship «Innovative methods of organization of the educational process in the field of pedagogy and psychology in Ukraine and EU countries» : Internship proceedings, October 21 – November 29, 2019. Lublin. 176 pages.

Each author is responsible for content and formation of his/her materials.

The reference is mandatory in case of republishing or citation.

© Maria Curie-Skłodowska University, 2019

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНИХ ОСОБИСТІСНИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТЬОГО ПСИХОЛОГА СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

Дубовик О. М.

кандидат психологічних наук,

доцент кафедри спеціальної психології та медицини

факультету спеціальної та інклюзивної освіти

Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова

м. Київ, Україна

Необхідність активізації інтелектуальних і особистісних ресурсів сучасного студентства є однією з найважливіших умов реформування системи освіти. Зокрема, воно припускає вирішення проблеми розвитку соціального інтелекту, під яким мається на увазі стійка здатність людини розуміти інших людей і самого себе, свої взаємини з оточуючими, а також прогнозувати міжособистісні події. Лише на цій основі можливе посилення творчої активності особистості, свідоме керування своєю поведінкою. Розвинена здатність людини не тільки до пізнання зовнішнього світу, але й до самоусвідомлення, саморозвитку, самовдосконалення, вважається невід'ємною особистісною якістю інтелігентної людини.

Найбільш ефективними методами самопізнання особистості, розвитку знань людини про саму себе, на нашу думку, є саме активні методи навчання у вищому навчальному закладі й, зокрема, тренінг професійно-особистісного зростання. Він забезпечує високу пізнавальну активність його учасників у процесі професійної підготовки.

Особистісно орієнтоване навчання у вищому навчальному закладі враховує індивідуальні задатки, здібності і можливості кожного учасника педагогічного процесу, використовує сучасні педагогічні та інформаційні технології не тільки для оволодіння кожним певною сукупністю знань, умінь, навичок, але й, що найважливіше, сприяє розвитку особистості кожного учасника педагогічної взаємодії [151].

Тренінгові технології виконують не тільки навчально-розвивальні функції, а й сприяють особистісному зростанню, цілі якого виходять далеко за межі професійної освіти. Діалектичний зв'язок структурних компонентів діяльності та властивостей особистості в процесі тренінгу професійно-психологічного спрямування розкривається через принцип взаємної детермінації кількісних, якісних і структурних перетворень особистості.

Психологічний супровід становлення професіонала у вигляді тренінгу разом з ефективною навчально-професійною діяльністю дає потужний розвиваючий ефект і сприяє розвитку професійно орієнтованих особистісних якостей майбутнього психолога спеціальних закладів освіти. Окрім того, участь у тренінгу професійно-особистісного зростання безпосередньо перед проходженням практик (пропедевтичної волонтерської, пропедевтичної (безвідривної), пропедевтичної психологічної виробничої, психологічної (на робочому місці) в спеціальних закладах освіти та психологічної (на робочому місці) в реабілітаційних закладах та медичних установах) дає можливість студентам сформувати психологічну готовність до професійної діяльності.

Метою проведення тренінгових вправ з розвитку і становлення професійно орієнтованих особистісних якостей у майбутніх психологів спеціальних закладів освіти було створення умов для ефективного становлення особистісно орієнтованих якостей. Тому цей тренінг віднесено до типу професійно-особистісного зростання.

Головними завданнями проведення тренінгу були такі:

- 1) сприяти розумінню студентами власного професійного «Я», прийняття себе в професії;
- 2) навчити студентів долати професійні ускладнення;
- 3) керувати своїм професійним розвитком;
- 4) сприяти професійно-творчому становленню психолога спеціальних закладів освіти;
- 5) сприяти розвитку особистісних якостей психолога спеціальних закладів освіти.

Ці завдання вирішувалися шляхом рефлексії та вербалізації учасниками життєвих та професійних цінностей і принципів; аналізу плюсів та мінусів студентських і професійних ролей; відпрацювання навичок професійного спілкування; формування позитивної «Я-концепції» психолога; вирішення професійно-творчих завдань; гармонізації емоційного стану.

Для виконання цих завдань була створена теоретично і методично обґрунтована система послідовного, цілеспрямованого впливу на становлення професійно орієнтованих особистісних якостей у майбутніх психологів спеціальних закладів освіти, яка характеризувалася послідовністю та наступністю її етапів. Авторська система тренінгових вправ представлена у відповідності до симптомокомплексів та виділених компонентів:

– когнітивно-рефлексивний (високий рівень інтелекту, індивідуальний стиль мислення, самостійність, інтуїцію, рефлексію);

- морально-етичний (емпатійність, сензитивність, альтруїзм, моральність, відповідальність, конгруентність);
- комунікативно-афіліативний (афіліативність, комунікативність, компетентність, потреба у саморозвитку, самореалізації та самовдосконаленні).

Ми дотримувалися наступних правил щодо організації та проведення тренінгової роботи:

1) правило «тут і тепер» вимагає, щоб предметом аналізу були емоції, почуття, думки, які виникають в даний момент часу в учасників групи. Забороняється проєкція в минуле чи в майбутнє, що сприяє зосередженню учасників на своїх думках і почуттях;

2) правило емоційного залучення усіх учасників до спілкування, увага до своїх почуттів і їх відкрите вираження. Виконання цього правила необхідне для досягнення більш високого рівня усвідомлення членами групи свого афективного потенціалу. Перш ніж почати діяти, психолог повинен навчитися завжди усвідомлювати власні почуття. Акцентуючи увагу на відчуттях й почуттях, учасники групи створюють можливість відновлення цінності емоційної виразності як найтоншої форми людських відносин;

3) необхідність створення атмосфери ширості та відвертості для розкриття свого «Я»;

4) правило довіри і взаємоповаги між учасниками тренінгу;

5) відповідність тренінгової вправи меті і можливостям групи;

6) оскільки від особистості тренера і його професіоналізму, багато в чому залежить успіх роботи, яку він проводить, ми намагалися максимально актуалізувати і використовувати такі якості, як альтруїстична орієнтація, яка є основою морального розвитку особистості; толерантність у поведінці; емоційна стійкість; уяву і інтуїцію; творче мислення; адекватну самооцінку; професійну відповідальність за результат роботи.

Таким чином, тренінг професійно-особистісного зростання передбачав стимулювання у студентів-психологів внутрішньої активності, спрямованої на оволодіння навчально-професійними знаннями, уміннями, навичками, з метою самореалізації свого особистісного потенціалу; здатності самостійно й відповідально вирішувати навчально-професійні завдання, а також усвідомлено розвивати власні професійно орієнтовані особистісні якості.

Отже, тренінгові вправи є ефективним засобом цілеспрямованого розвитку і становлення професійно орієнтованих особистісних якостей особистості, таких як інтуїція, рефлексія, емпатійність, сензитивність, альтруїзм, відповідальність, комунікативність, афіліативність,

компетентність, толерантність, потреба у саморозвитку і самоповазі. Нові знання, уміння та навички, отримані учасниками під час тренінгу, спонукають застосовувати нову інформацію на практиці, удосконалювати свої уявлення про себе та про інших людей.

Література:

1. Тищенко І. А. Психологічні аспекти самореалізації особистості у вітчизняній психології / І. А. Тищенко // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія : Психологічні науки. – 2014. – Вип. 121(2). – С. 169-172.

ІЗ ІСТОРИЧНОГО І СУЧАСНОГО ДОСВІДУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ В ІСПАНІЇ

Зайченко Н. І.

*доктор педагогічних наук,
старший викладач кафедри дошкільної освіти і соціальної роботи
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького
м. Мелітополь, Україна*

Перші проекти про заснування шкіл для підготовки соціальних помічників в Іспанії були розроблені у 1910 – 1920-х роках (зокрема проекти Р. Альтаміри, Г. Йбарри та А. Монтеро), проте вони не отримали практичного втілення. Де-факто перша школа соціальних працівників-жінок під проводом А.-М. Льятас де Агусті розпочала свою діяльність у листопаді 1932 р. у Барселоні. В уставних документах школи (подібно до інших європейських шкіл підготовки для сфери карітативної допомоги) зазначалося про надання теоретичної і практичної підготовки усім бажаючим, хто «вирішив працювати на благо покращення суспільства» [1, с. 6].

У 1939 р. у Мадриді «з метою підготовки жінки до служіння суспільству» була заснована друга школа соціальних помічників – Школа сімейного і соціального виховання. Очолила новостворену установу М. Сабатер Бланко [1, с. 6].

До 1953 р. професійна підготовка соціальних помічників в Іспанії фактично обмежувалася рамками Барселонської і Мадридської шкіл. Із часом було упроваджено проекти двох нових шкіл у Барселоні – Школи соціальних візитерів-психіатрів та Школи соціального навчання для